

Handläggare: Agneta Palmqvist
Telefon: 508 33 006

Till
Utbildningsnämnden
2008-04-17

Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas

Svar på remiss från kommunstyrelsen på betänkandet ”Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas” (SOU 2007:34).

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande:

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Tomas Persson
Direktör

Håkan Edman
Avdelningschef grundskolan

Sammanfattning

I betänkandet av utredningen om rätt till utbildning m.m. för barn i familjer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning föreslås att dessa barn/ungdomar skall ha rätt till undervisning inom det offentliga skolväsendet på huvudsakligen samma villkor som barn/ungdomar som är bosatta i Sverige. Detta gäller dock inte undervisning i fristående skolor eller deltagande i enskilt driven förskoleklass, förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg.

Kommunerna förslås kompenseras för ökade kostnader genom ett specialdestinerat statsbidrag.

I betänkande föreslås inget förbud för polisen att hämta barn/ungdomar som skall avvisas/utvisas i förskolor eller skolor föreslås. Det konstateras att frizoner där polisen inte får ingripa i syfte att verkställa lagligt fattade beslut inte förekommer i svensk lagstiftning.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i betänkandet. Barn/ungdomar som lever gömda befinner sig i en utsatt situation. En rätt att gå i skolan skulle innebära att de fick möjlighet att komma ur sin isolering och få ingå i ett socialt sammanhang. Förvaltningen ställer sig dock tveksam till att det inte införs förbud för polisen att hämta barn/ungdomar som skall avvisas/utvisas i förskolor eller skolor.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samråd med gymnasieavdelningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till utbildningsnämnden remitterat betänkandet *Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas* (SOU 2007: 34).

Regeringen beslutade i mars 2006 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda förutsättningarna för att reglera en rätt till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för barn och ungdomar som undanhåller sig verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut. Utredningen har nu överlämnat betänkandet *Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas* (SOU 2007:34).

I betänkandet föreslås att barn i familjer som håller sig undan verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning skall ha rätt till undervisning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom på huvudsakligen samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Någon skolplikt för dessa barn skall inte införas. Vidare föreslås att de barn som här avses skall ha rätt att delta i offentligt bedriven förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Utredarna bedömer att det regelsystem som föreslås är förenligt med tillämpliga sekretessbestämmelser och bestämmelser om underrättelse-uppgifts- och anmälningsskyldighet till polisen och social-tjänsten och att några författningsändringar därför inte behövs på dessa områden. Utredarna anser inte att det skall införas något förbud för polisen att hämta barn som skall avvisas eller utvisas i förskolor eller skolor.

Ärendets innehåll

De personer som omfattas av utredningen är barn/ungdomar under 18 år som har fått avslag på en ansökan om uppehållstillstånd i Sverige och som håller sig undan verkställighet av avvisning eller utvisning.

Cirka 1 000 – 1 500 barn/ungdomar uppskattas, enligt utredarnas bedömning, hålla sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning.

Barn/ungdomar som lever gömda befinner sig i en utsatt situation, som de i regel inte kan råda över. En rätt att gå i skolan skulle innebära att barnen fick möjlighet att komma ur sin isolering, inhämta samma kunskaper som andra barn och därmed förbereda sig för vuxenlivet, oavsett var de kommer att leva i framtiden. Till detta kommer att FN:s barnrättskommitté har riktat kritik mot Sverige för att ”gömda barn” inte har tillgång till utbildning här. Utredarna föreslår därför att barn/ungdomar enligt ovan skall ha rätt till skolgång. Denna rätt innebär en motsvarande skyldighet för kommuner och andra offentliga skolhuvudmän att ta emot barnen i verksamheten.

Barn/ungdomar som omfattas av utredningen skall ha rätt till undervisning i samtliga skolformer inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom, dvs. i offentligt bedriven grundskola, förskoleklass, gymnasieskola, obligatorisk särskola, gymnasiesärskola, specialskola och sameskola. Någon skolplikt skall inte föreligga. En förutsättning för rätten till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola skall vara att utbildningen påbörjas före 18 års ålder.

Barnen skall vidare ha rätt att delta i offentligt bedriven förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige.

Enligt utredningens förslag skall barn/ungdomar i familjer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning inte ha rätt till utbildning i fristående skolor eller deltagande i enskilt bedriven förskoleklass, förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg. Det skall dock inte finnas något hinder mot att barnen på frivillig väg tas emot i de enskilt bedrivna verksamheterna.

De barn/ungdomar som omfattas av utredningen skall ha rätt till utbildning på huvudsakligen samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Undervisningen skall bedrivas med hänsyn till den enskilde elevens behov och förutsättningar. Eleverna skall ha rätt till modersmålsundervisning och studiehandledning på sitt modersmål samt undervisning i svenska som andraspråk. I den mån de har svårigheter i skolarbetet skall de ha rätt till särskilt stöd. Det förhållandet att en elev håller sig undan verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning och därmed kan antas lämna landet inom en relativt snar framtid, innebär emellertid att det undantagsvis kan finnas skäl för skolan att begränsa omfattningen av de insatser och åtgärder som erbjuds. De skall vidare ges betyg och intyg över den utbildning de har genomgått.

Utredarna bedömer att det regelsystem som föreslås är förenligt med tillämpliga sekretessbestämmelser och bestämmelser om underrättelse-, uppgifts- och anmälningsskyldighet till polisen och social-tjänsten och att några författningsändringar därför inte behövs på dessa områden.

Under utredningsarbetet har frågan ställts om förskolor och skolor bör utgöra frizoner, där polisen inte skall tillåtas att hämta barn som skall avvisas eller utvisas. Frizoner där polisen inte får ingripa i syfte att verkställa lagligt fattade beslut förekommer inte i svensk lagstiftning. Ett förbud för polisen att hämta barn i förskolor och skolor skulle enligt utredarnas bedömning motverka verkställighetsarbetet och innebära att myndigheter åläggs att verka i olika riktningar. Utredarna bedömer därför att det inte bör införas något förbud för polisen att hämta barn som skall avvisas eller utvisas i förskolor eller skolor.

Polislagen samt barnkonventionens princip om barnets bästa är enligt utredarnas uppfattning tillräckliga för att säkerställa att verkställigheten sker på ett sätt som är förenligt med vad som är bäst för såväl det barn som skall avvisas eller utvisas som övriga barn i verksamheten. I utredning görs därför bedömningen att det inte bör införas några bestämmelser i lag eller förordning som närmare reglerar när och hur polisen får hämta barn som skall avvisas eller utvisas i skolor och förskolor.

Förslaget om skolgång för de barn som omfattas av utredningen innebär ökade kostnader för kommunerna. I utredningen föreslås därför att kommunerna skall kompenseras genom ett specialdestinerat statsbidrag. Bidragets totala storlek skall fastställas årligen av regeringen, varefter ersättning skall lämnas till kommunerna i förhållande till antalet asylsökande barn som vistas i respektive kommun. Statsbidragets totala storlek föreslås beräknas utifrån en uppskattning av antalet barn som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning samt med beaktande av de verkliga kostnaderna för utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ställer sig i positiv till betänkandets följande förslag.

Barn/ungdomar som lever gömda befinner sig i en utsatt situation. En rätt att gå i skolan innebär att de får möjlighet att komma ur sin isolering och ingå i ett socialt sammanhang.

Rätten till utbildning ser huvudsakligen ut på samma sätt som för barn bosatta i Sverige. Rätt till modersmålsundervisning, studiehandledning på modersmålet, svenska som andraspråk och särskilt stöd betonas. Betyg och intyg över den utbildning som barnen/ungdomarna har genomgått skall ges.

För ökade kostnader för skolgång för barn/ungdomar som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning föreslås kommunerna kompenseras genom ett specialdestinerat statsbidrag.

Förvaltningen ställer sig dock tveksam till att det finns möjlighet för polisen att hämta barn/ungdomar som skall avvisas/utvisas i förskolor eller skolor. Trygghet måste i sådana fall kunna garanteras såväl elev som hämtas som övriga elever och skolans personal.

En del praktiska problem återstår att lösa. Det är inte möjligt att i detalj förutse alla problem och hur dessa kan lösas. Barnen/ungdomarna lever under olika förhållanden och har olika förutsättningar. Därför bör det lämpligen bli en fråga om att hitta individuella lösningar från fall till fall. Utredarna har tagit upp och övervägt lösningar när det gäller t.ex.:

- vilken kommun skall vara skyldig att ta emot ett barn som håller sig undan verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning?
- hur skall familjer som lever gömda få information om att barnen har rätt till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg?
- vilka problem kan uppstå för skolan, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen när det gäller samverkan med vårdnadshavare till barn som lever gömda?
- omfattas barn i familjer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning av de kollektiva olycksfallsförsäkringar som kommunerna tecknar?
- bör barn i familjer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning tas upp i klasslistor och andra förteckningar över barn i skolan, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen?

Bilaga:

Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas (SOU 2007:34)